

SAATE
24.8.2016

**Kaupunginkanslian kirjaamo/
Kaupunginhallitus
Pohjoisesplanadi 11-13
PL 1
00099 Helsingin kaupunki**

Kaupunginhallitukselle

KUNTIEN ENERGIATEHOKKUUSSOPIMUKSEEN LIITTYMINEN SOPIMUSKAUDELLE 2017-2025

Energiansäästöneuvottelukunta esittää kaupunginhallitukselle Helsingin kaupungin liittymistä uuteen energiatehokkuussopimukseen kaudelle 2017- 2025.

TAUSTA

Yleistä energiatehokkuussopimuksista

Energian tehokas käyttö on vastuullista ja yksi tärkeimmistä keinoista torjua ilmastonmuutosta. Se on maailmanlaajuisesti tunnustettu välttämätön toimi ja ensisijainen polttoaine ("first fuel"), kun tavoitteena on energiankäytön ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen. Tehokas ja järkevä energiankäyttö säästää kustannuksia ja lisää toiminnan taloudellista kannattavuutta. Suomessa vapaaehtoiset energiatehokkuussopimukset ovat tärkeä keino saavuttaa EU:n energiatehokkuusdirektiivin mukaiset energiankäytön tehostamistavoitteet.

Energiatehokkuussopimuksilla katetaan yli puolet energiatehokkuusdirektiivin 7 artiklan mukaisesta Suomea sitovasta energiansäästötavoitteesta kaudella 2014–2020. Sopimustoiminta tukee myös direktiivin muissa artikloissa asetettujen veloitteiden toteutusta ja osaltaan myös rakennusten energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanoa. Vuoden 2014 lopussa kunta-alan sopimusten piirissä oli yhteensä 135 kuntaa ja kuntayhtymää. Sopimukseen liittyneissä kunnissa asuu 77 % Suomen väestöstä. Elinkeinoelämälle, energia-alalle, palvelualalle ja kiinteistöalalle on omat energiatehokkuussopimuksensa.

Suomi on yksi harvoista Euroopan maista, joissa vapaaehtoinen energiatehokkuussopimusmenettely toimii ja tuottaa tulosta. Energiatehokkuussopimusten hyvien tulosten ansiosta Suomessa jatketaan vapaaehtoisella linjalla myös vuosina 2017–2025. Edellytyksenä vapaaehtoisen menettelyn hyväksymiselle on, että sopimustoiminta jatkuu kattavana ja täyttää asetetut tavoitteet energiankäytön tehostumisesta. Käytännössä tämä edellyttää, että vuonna 2017 käynnistyviin sopimukseen liittyy heti alusta lähtien kattava määrä yrityksiä ja kuntia, jotka toteuttavat aktiivisesti energiatehokkuustoimia. Sopimusten tavoite on ohjata yrityksiä ja yhteisöjä jatkuvasti parempaan energiatehokkuuteen. Sopimukseen liittyneet asettavat itselleen määrällisen energiankäytön tehostamistavoitteen ja toteuttavat toimenpiteitä tavoitteen saavuttamiseksi.

Sopimukseen liittyneet raportoivat vuosittain tehdyistä energiatehokkuustoimenpiteistä ja muista energiatehokkuuden parantamiseen tähtäävästä toiminnasta seurantajärjestelmään. Sopimustoimintaan liittyvän raportoinnin avulla Suomi raportoi vuosittain EU:lle energiansäästön toteutumisesta. Jokainen toteutettu ja raportoitu energiankäytön tehostamistoimi on tärkeä.

Energiatehokkuussopimukset Helsingissä

Vapaaehtoisen energiatehokkuussopimusjärjestelmän tärkein etu Helsingin kaupungille on vapaus valita kaupungin omista lähtökohdista tehokkaimmat ja taloudellisesti kannattavimmat keinot

energiatohokkuuden edistämiseen. Monissa muissa maissa energiatohokkuusdirektiivin edellyttämää energiansäästöä toteutetaan ensisijaisesti velvoiteohjelmilla ja lainsäädännöllä. Näissä kaikki toimijat veloitetaan toteuttamaan tiettyjä samantapaisia säästötoimenpiteitä riippumatta siitä, mikä tapa tehostaa energiankäyttöä olisi kullekin toimijalle järkevin. Suomessa niin elinkeinoelämä, energia-ala kuin kunnatkin ovat halunneet säilyttää vapauden määritellä energiatohokkuustavoitteeseen pääsemiseksi tarvittavat toimet mahdollisimman itsenäisesti ja omaan toimintaansa mahdollisimman sopivasti.

Energiatohokkuussopimukset valtion kanssa ovat olleet vuodesta 1993 lähtien yksi Helsingin kaupungin energiansäästön päästrategioista. Neljäs sopimus vuosille 2008-2016 allekirjoitettiin kauppa- ja teollisuusministeriön (nyk. työ- ja elinkeinoministeriö) kanssa joulukuussa 2007. Sopimuksilla on toimeenpantu valtioneuvoston energia- ja ilmastostrategian tavoitteita ja niitä on käytetty osana energiatohokkuuteen liittyvien direktiivien toimeenpanoa. Marraskuussa 2013 Helsingin kaupunginhallitus hyväksyi aiesopimuksen, jossa Helsingin, Espoon, Vantaan, Tampereen, Turun ja Oulun kaupungit, HSY sekä työ- ja elinkeinoministeriö sitoutuivat neuvottelemaan uuden sopimuskauden sopimusjärjestelmästä vuoden 2015 aikana. Helsinki oli aktiivisesti mukana uuden sopimuksen valmistelussa ja vaikuttamassa sen sisältöön kaikissa kunta-alan sopimukseen liittyvissä neuvotteluissa.

Helsingin kaupunki on ollut mukana kaikilla edellisillä sopimuskausilla ja saanut aikaan energiatohokkuuden parantumista niin kiinteistöissä, katu- ja ulkovalaistuksessa kuin yleisten alueiden energiankäytössä. Lisäksi kaupunki on investoinut uusiutuvan energian tuotantoon. Kaupungin vuokra-asunnot, Helen ja HSY ovat olleen mukana omilla energiatohokkuussopimuksillaan. Helsingin kaupungin vuoden 2015 energiankäyttöraportin mukaan vuosina 2008-2015 toteutetuilla uusilla raportoiduilla energiansäästötoimilla on saavutettu noin 90 % vuodelle 2016 asetetuista tavoitteista. Nykyisen sopimuskauden aikana eli vuodesta 2008 lähtien Helsingin kaupungin raportoitu energiankulutus on laskenut 226,8 GWh, mikä on lähes 13 %. Kaupungin omistama rakennuskanta on samaan aikaan kasvanut 10 %, mutta lämmön kokonaiskulutus on pysynyt ennallaan. Rakennuskannan sähkön kokonaiskulutus on laskenut 10 % vuodesta 2008.

Sopimuskaudelle 2008-2016 kaupungin omistama asuinrakennuskanta oli osana kuntien energiatohokkuussopimusta ja energiansäästötavoitetta, koska asuinrakennusten oma energiatohokkuussopimus laadittiin myöhemmin ja sopimuskausi alkoi vuonna 2010. Uudella sopimuskaudella sopimukset ja tavoitteet ovat erilliset. Uuden energiatohokkuussopimuksen valmistelua on seurattu energiansäästöneuvottelukunnassa (ESNK), jossa myös sopimuksen lopullinen sisältö, tavoite ja veloitteet esiteltiin 3.5.2016. Energiansäästöneuvottelukunta päätti esittää kaupunginhallitukselle sopimuksen hyväksymistä ja allekirjoittamista.

HKR-Rakennuttaja on energiansäästöneuvottelukunnan käytännön työn toteuttajana vastannut aikaisempien energiansäästön yhteistoimintasopimusten mukaisista tehtävistä. Uusi sopimus edellyttää Helsingin kaupungin energiansäästön toimintasuunnitelman päivittämistä siten, että se täyttää uuden sopimuksen mukaiset tavoitteet ja toimenpidesitoumukset.

SOPIMUKSEN SISÄLTÖ

Tavoite

Uusi sopimuskausi ja kauden energiansäästötavoitteet jakautuvat kahteen osaan. Koko sopimuskauden energiansäästötavoite on vähintään 7,5 % kaupungin energiankäytöstä vuonna 2015 eli vähintään 117,1 GWh. Tämä tavoite jakautuu asuinrakennusten omaan sopimukseen ja kuntien energiatohokkuussopimukseen. Sopimuskauden alkuvuosina 2017-2020 tavoite on

vuosittain 1 % ja loppuvuosina 2021-2025 0,7 %. Näin ollen koko kaupungin yhteinen välitavoite vuodelle 2020 on 62,4 GWh.

Koska kaupungin omistamien asuinrakennusten energiankulutus ja säästötavoite ovat omassa sopimuksessaan, kokonaistavoite kuntien energiatehokkuussopimuksessa on Helsingin osalta vähintään 61,4 GWh ja välitavoite vuodelle 2020 vähintään 32,7 GWh. Energiansäästötavoite ei ole sitova. Tavoitteet on esitetty ao. taulukossa sekä vertailun vuoksi edellisen sopimuskauden tavoite.

	Kuntien energiatehokkuussopimus		Kuntien ja vuokra-asuntojen energiatehokkuussopimukset yhteensä	
	Tavoite, min. (%)	Tavoite, min. (GWh)	Tavoite, min. (%)	Tavoite, min. (GWh)
2017-2025	7,5 % vrt. 2015	61,4	7,5 % vrt. 2015	117,1
2017-2020	4 % vrt. 2015	32,7	4 % vrt. 2015	62,4
2021-2025	3,5 % vrt. 2015	28,6	3,5 % vrt. 2015	54,6
2008-2016	9 % vrt. 2005	129	9 % vrt. 2005	129

Kauden kokonaistavoite 7,5 % on pienempi kuin edellisellä kaudella (9 %), koska toteutettujen energiansäästötoimien myötä uusien taloudellisesti kannattavien säästöjen löytyminen on vaikeampaa kuin aikaisemmin.

Sopimuksen piiriin kuuluva energiankulutus

Kuntien energiatehokkuussopimukseen tulee liittää

- Palvelurakennusten energiankäyttö
- Katu- ja ulkovalaistuksen energiankäyttö (ml. liikennevalot) ja yleiset alueet
- Joukkoliikenteen energiankäyttö (raitiovaunu- ja metrolinjojen sähkönkäyttö)
- Omien kuljetusten ja työkoneiden energiankäyttö (kaupungin henkilöstön käytössä olevat autot ja työkoneet)
- Kuntapalveluja tuottavien yhtiöiden ja liikelaitosten energiankäyttö, esim. Liikennelaitos, Helsingin Satama, Palmia, palvelurakennuksien kiinteistöyhtiöt (esim. Helsingin toimitilat Oy, Urheiluhallit Oy), kulttuuri- ja sote-sektorin rakennuksia omistavat säätiöt, Metropolia Ammattikorkeakoulun kiinteistöt Helsingissä

Sopimustekstin mukaan liittyjä sitoutuu myötävaikuttamaan siihen, että suoraan tai osittain omistettut yhtiöt ja liikelaitokset liittyvät joko kaupungin energiatehokkuussopimukseen tai oman alansa energiatehokkuussopimukseen (esim. elinkeinoelämän tai kiinteistöalan energiatehokkuussopimus).

Energiansäästöneuvottelukunnan näkemyksen mukaan kaupunkilaisten arjessa tiiviisti mukana olevat ja näkyvät kaupungin suoraan tai välillisesti tytäryhteisöjen kautta omistamat rakennukset olisi hyvä liittää kaupungin energiatehokkuussopimukseen, mikäli nämä tytäryhteisöt eivät ole liittymässä muihin energiatehokkuussopimuksiin.

Kaupungin omistamien vuokra- ja asumisoikeusasuntojen ja Helenin energiankäyttö tullaan liittämään omien alojensa energiatehokkuussopimukseen. Pääkaupunkiseudun vesi- ja jätehuollosta vastaava HSY on myös liittymässä sopimukseen.

Velvoitteet

Energiatehokkuussopimukseen liittyneet kaupungit ja kunnat sitoutuvat energiatehokkuuden jatkuvaan parantamiseen tavoittelemalla energiansäästöä kannattavimmiksi ja parhaimmiksi arvioimillaan keinoilla. Sopimus velvoittaa kaupunkia raportoimaan vuosittain huhtikuun loppuun mennessä edellisen vuoden toteutuneen energiankulutuksen sekä toteutetut energiatehokkuustoimenpiteet vaikutuksineen. Vuosittain on raportoitava vähintään yksi energiansäästötoimenpide.

Kaupunki sitoutuu energiatehokkuussopimuksessa laatimaan tai päivittämään energiansäästösuunnitelmansa vuoden kuluessa sopimukseen liittymisestä. Sopimuksessa lueteltuja muita toimenpiteitä sopimukseen liittyneet kaupungit ja kunnat sitoutuvat toteuttamaan, kun se on teknisesti sekä terveys-, turvallisuus- ja ympäristönäkökohdat huomioon ottaen taloudellista ja mahdollista.

Kustannukset ja taloudelliset kannustimet

Energiatehokkuussopimukseen liittyminen on maksutonta. Kustannuksia syntyy energiatehokkuustoimenpiteiden ja -investointien toteuttamisesta, energiakatselmusten teettämisestä sekä vuosittaisesta raportoinnista, joka on toteutettu virkatyönä. Virkatyön kustannukset on katettu rakennusviraston kestävän kehityksen määrärahalta.

Sopimuksessa työ- ja elinkeinoministeriö sitoutuu tukemaan liittyjien uuden energiatehokkaan teknologian käyttöönottoa ja tapauskohtaisen harkinnan perusteella sopimukseen liittyneiden yritysten ja kuntien muita energiatehokkuusinvestointeja sekä muiden kuin suurten yritysten energiakatselmuksia. Nykyisellä sopimuskaudella tuet kunta-alalla ovat olleet 50 % energiakatselmuskustannuksista sekä 10-40 % investointikustannuksista. Tukiprosentit vahvistetaan vuosittain valtion talousarvion yhteydessä.

Miten sopimus eroaa edellisen sopimuskauden (2008-2016) sopimuksesta?

Energiatehokkuusdirektiivin sisältö ohjaa keskeisesti energiatehokkuussopimuksen sisältöä, koska vapaaehtoiset energiatehokkuussopimukset ovat Suomessa osa direktiivin toimeenpanoa. Uuden sopimuksen sisältö on pääpiirteittäin samankaltainen aiemman sopimuksen kanssa. Sopimuksessa lueteltujen toimenpiteiden kuvauksia ja vaatimuksia on päivitetty ajantasaisemmiksi huomioiden se, että vastaavatyypisiä toimenpiteitä on toteutettu monissa kunnissa laaja-alaisesti jo nykyisellä päättymässä olevalla sopimuskaudella. Keskeisimmät erot sopimuksen sisällössä ovat seuraavat:

- Sopimuskausi jakautuu kahteen jaksoon
- Energiansäästön prosentuaalinen vähimmäistavoite on uudella sopimuskaudella edellistä pienempi
- Toimintasuunnitelma tai sen päivitys on vapaamuotoinen ja jo olemassa olevia dokumentteja voi hyödyntää
- Sopimukseen liitettävä energiankäyttö on määritelty aikaisempaa tarkemmin. Esimerkiksi kunnan omistamien vuokra-asuntojen energiankulutus oli edellisellä sopimuskaudella mukana sopimuksessa vain osalla kunnista
- Energiakatselmuksia suositellaan teetettäväksi, mutta tavoitetta katselmusten määrälle ei ole asetettu
- Säästötakuu- ja rahoitusmenettelyissä huomioidaan muutkin mallit kuin ESCO
- Kulutusseurannan osalta on painotettu kulutustietojen hyödyntämistä eikä ainoastaan asetettu tavoitteita seurannan laajuudelle
- Sopimusosapuolina ovat työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi energiavirasto ja Kuntaliitto

PÄÄTÖSESITYS

Energiansäästöneuvottelukunta päätti kokouksessaan 3.5.2016 esittää, että kaupunginhallitus päättäisi hyväksyä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa solmittavan energiatehokkuussopimuksen vuosille 2017-2025.

Lisäksi energiansäästöneuvottelukunta esittää, että kaupunginhallitus päättäisi

- kehottaa energiansäästöneuvottelukuntaa koordinoimaan, ohjaamaan ja seuraamaan sopimuksen velvoitteiden täyttämistä
- kehottaa HKR-Rakennuttajaa toimimaan sopimukseen liittyvän käytännön työn toteuttajana ja tekemään tarvittavat talousarvioesitykset
- kehottaa nimeltä energiankäyttöltään merkittäviä kuntapalveluja tuottavia tytäryhteisöjä liittymään joko kaupungin energiatehokkuussopimukseen tai oman alansa energiatehokkuussopimukseen

Energiansäästöneuvottelukunta 24.8.2016

Pekka Sauri
puheenjohtaja

Lisätiedot

Katri Kuusinen, toimistopäällikkö, rakennusvirasto
Jukka Forsman, tulosryhmän johtaja, rakennusvirasto

p. 310 39163

p. 310 38484

Liitteet:

Helsingin kaupungin liittymistiedot
Kuntien energiatehokkuussopimus

